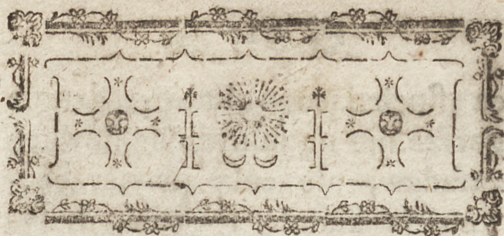

MONITOR

Na Rok Pański 1779.

Num: XXVIII.

Dnia 7. Kwietnia.

Nihil ſimulatio proficit, paucis imponit leviter extrinſecus inducta facies: veritas in omnem partem ſui ſemper eadem eſt.

Seneca Epi: LXXIX.

DWa rodzaie kłamſtwa ſą; iedne na słowach zawiſło, kiedy fałſzywą powieścią kłam-

ca ſłuchaiącego ludu; drugie gorſze nie na ſamych ſię ſłowach zaſadza, ale całą powierzchownością kłamie i to ieſt dyſſymulacya. Ten zły przymiot niegdyś wſtolicach tylko przemieſzkywał, przenios ſię potym do Miaſt znacznieyſzych, teraz go i na wsi znaydzie.

Taić ſię nieuſtannie, i na tym zaſadzać cały poſtępywania proceder, żeby nicht ſię o tym dowiedzieć nie mogł co my zamyślamy, ieſt to narażać ſię na niebespieczeńſtwo złego osobie rozumienia, albo dawać drugim uczuć, iż albo źle o nich ſądziemy, albo ich mamy za nieprzyiacioł. Jeżeli przyiaźń na wynurzeniu ſkrytości ſerca zawiſła, ieżeli cnota otworzyście poſtępuie i dnia ſię iaſnego nie boi;

nie

nie inſza bydź może przyczyna dyſſymulacyi nad tę: iż chcemy trzymać w utaieniu, coby nas wſtydem okryło gdyby było wiedziane.

Nie trzeba ſię w tey mierze odwoływać na zbyt nadciągnioną ſekretu potrzebę, ieſt prawda nie kiedy duſzą intereſſow i w ten czas powinien bydź obowiązkiem, ale nie ciągnie przeto za ſobą konſekwencyi nieuſtaiących taiemnic rownie trudnych; iak mniey potrzebnych. Podłych to umyſłow polityczym kunſztem uſtawicznym wymuſzona układność, wielkie duſze gardzą temi krętemi manowcami, raz poznawſzy prawdziwą metę, proſtemi drogami do niey dążą.

Czło-

Człowiek pełen chytrey dyſſymulacyi z ciężkością przyſtępuie do celu ktory ſobie założył; tyle ieſt potocznych wżyciu okoliczności na ktore ſię uzbroić i przygotować nie może, iż kiedykolwiek odkryć ſię, i czym iest wewnątrz pokazać musi, w ten czas dopiero poznamy dyſſymulacyą na innych wkłada; wiary znaleść nie może, i choćby nayodtworzyſtſzemi ſpoſoby rzetelność procederu ſwoiego obiawił, tyle dokaże przeciwna mu prewencya, iż iak niegdyś będąc chytrym miany był za ſzczerego tak choćby nayrzetelnieyſzym napotym został, albo z wielką ciężkością, albo nigdy zakały dawney z ſiebie nie zgładzi; co gorſza do tego stopnia przyiść może wkorzeniona onim zła

opinia

opinia, iż im dźielniey będzie chciał zatrzeć przeszłą dyssymulacyą, tym srożey potępionym zostanie, gdy go wytwornieyszym Machiawelistą, i lepiey ieszcze niż pierwiey rzecz swoią udającym wszyscy nazwą.

Pytam się teraz tych, ktòrych całe życie zà zassono, co to iest takiego co oni tak dowćipnie przed oczyma ludzkiemi taią? Jeżeli dobre i pełne cnoty intencye, dobrze iest prawda niechlubić się; ale się kryć z niemi, tak wykwintnie nie potzeba. Nie iest ieszcze świat w tym stopniu zepsowania, żeby cnota miała bydź przeszkodą do szcześćia wiele zaś iest takowych, ktòrym dobrego przykładu koniecznie trzeba. Jeżeli taią pełne złośći i iadu myśli,

na

na to aby skuteczniey szkodzić mogli? niech zważą niegodziwość sposobu, wyrownywaiącą przyczynie z ktorey pochodzi; á zatym wykorzenić zgruntu, nie ukrywać takowe myśli należy.

Nie mogę lepiey tych uwag moich zakończyć, iako słowami Theophrasta ktory w tey materyi tak pisze: człowiek dyssymuluiący gotow umyślnie przestawać i pospolitować się z naywiększemi nieprzyiaciołami swemi, á żeby nie poznali tego iż im chce szkodzić; chwali w oczy tych, na ktorych sidła swoie zastawił, i gdy złość iego skutek od bierze, gotow ubolewać nad przygodą ktorey on sam przyczyną był. Zdasię przebaczać obelżywe słowa, bez wrzuszenia powierzchownego,

gotow

gotow to wſzystko powtarzać co onim mowią; iak miękſzych, zaś ſłow używa do uśmierzenia tych, ktòrym zaſzkodził. Uſilnie tai wſzystkie ſwoie kroki, i gdy co czyni tak ſię pokazuie iakby ieſzcze nie był do niczego determinowanym. *Zobaczę, może to bydz, kto wie, zas to pokaże, mnie nic do tego*, te ſłowa upodobane, ſą zwyczaynym formularzem dyſkurſu iego. Nic prożno nie wyrzecze choć co potocznie odpowiada, czyli mowi że chory, czyliże wlepſzym iest zdrowiu, ma ſwoie w tym racye, kieruie wſzystko do upatrzonego celu.

Gotow ſię ſkarżyć na ubostwo przedtym, ktòry uniego pożyczyć pieniędzy pragnie; kiedy zaś iemu pieniędzy trzeba, w

ten

ten czas zwykł upewniać iż mu niczego nie brakuie. Czyni ſię głuchym gdy nie wie co mówić, odpowiada zaś choć nie pytany, gdize wie iż ztąd mieć może korzyść. Słowa iego oboiętne zawżdy przeciwnie tłomaczone bydź mogą; z tego wſzystkiego wnoſić każdy powinien, iż ſpoſob postępowania takiego iak iest ſkutkiem ſkażonego ſerca i umyſłu, tak dyſſymuluiący chytrze, gdy bardziey od nayſroższego iadu ſzkodzi, wystrzegać ſię go iako zarazy ludzkiego wſpołeczeństwa potrzeba.

